

UNITAT DIDÀCTICA: 1er Cicle d'ESO

En Puk i el mur

“Per aconseguir la pau, cal despullar-se d'alguna cosa, no només de les armes. Potser de privilegis, d'excedents, d'injustícies, d'ambicions, d'afany de protagonisme”

Vera Grabe. Antropòloga e Investigadora de l'Observatori per la Pau.

Objectiu*

1. Mostrar la necessitat de mantenir una actitud activa i responsable davant de situacions de violència i injustícia com a mitjà per garantir la pau.

Dinàmica*

La dinàmica proposada està formada de dues parts complementàries:

- En primer lloc, es proposa l'anàlisi d'una història fictícia, “En Puk i el mur”, que de manera simbòlica ens convida a caminar cap a una convivència més pacífica i compromesa.
- En segon lloc, es proposa l'anàlisi de situacions de violència i injustícia que impedeixen la construcció d'un món més pacífic i just. A tall de conclusió, es convida l'alumnat a imaginar solucions per fomentar una “cultura de pau”.

1. “En Puk i el mur”

La història “En Puk i el mur” es pot descarregar des de la web www.IntermonOxfam.org. També està disponible en el CD “Fora de Control” que forma part de la maleta pedagògica “Armes sota Control”. El CD es pot sol·licitar juntament amb la maleta o de manera independent trucant al 902 330 331.

Després de la visualització de “En Puk i el mur”, es convidarà l'alumnat a respondre a les preguntes següents:

1. Creus que aquell mur protegia la ciutat?
2. És necessari un mur per protegir-nos?
3. Per què creus que quan en Puk demana als governants que enderroquin el mur, ells no li fan cas?
4. Quina és la solució que donen els governants cada cop que en Puk els fa una petició? Trobes que podria haver-hi altres solucions?
5. Et sembla que els senyors que governen aquella ciutat estan contents i feliços?
6. Si tu fossi en Puk, t'agradaria saber què passa a l'altra banda del mur?
7. Què passa quan en Puk descobreix que a l'altra banda del mur hi ha una nena?
8. Al mur hi apareix un cor dibuixat. Quins significats pot tenir?
9. Com s'aconsegueix enderrocar el mur?
10. T'agradaria que a l'escola hi hagués un mur que separés els nens grans dels petits i que mai no poguéssim parlar els uns amb els altres?
11. Creus que a vegades, entre les persones, sorgeix una separació com si hi hagués un mur? Coneixes alguna situació a la vida real que s'assembli a la que narra la història?
12. Què se t'acut que podríem fer per enderrocar “el mur a la vida real”?

[El professor o professora haurà d'orientar els i les alumnes perquè vagin coneixent, i si és possible exercint, les vies democràtiques existents per actuar com a ciutadans crítics i responsables: escriure als responsables polítics o al defensor del poble plantejant-los la situació, acudir a les associacions veïnals i aportar-hi les seves propostes, fer activitats lúdiques (teatre, jocs, etc.) que facin reflexionar sobre el problema o sobre les possibles solucions...].

2. Debat i preparació de l'acte simbòlic

El debat final podria destacar dos aspectes de la història:

1. En primer lloc, l'actitud dels governants que, actuant per por o per interessos contraris a la pau, obstaculitzen una convivència pacífica i reforcen la por i la ignorància.

Mostrar que en el món actual hi ha molts "murs" que impedeixen la construcció d'un món més pacífic (conflictes oblidats, situacions d'injustícia, etc.). Els textos i els titulars següents ens podrien ajudar a evidenciar algunes d'aquestes situacions:

Intermón Oxfam denuncia que els donants gasten en "ajuda militar" 20 vegades més que en ajuda humanitària

Intermón denuncia que els governs no donen el mateix tractament a les crisis oblidades que a les que revesteixen una gran rellevància política. D'altra banda, l'anomenat efecte CNN -concentració de l'assistència en les emergències que són notícia en un moment determinat- també condiciona en gran mesura el cabal de fons per a ajuda humanitària, i deixa sense cobrir les necessitats de les crisis més oblidades.

El món es gasta 900.000 milions de dòlars anuals en defensa, 20 vegades més del que es gasta en ajuda als països menys desenvolupats.

Dels fons sol·licitats per Nacions Unides per atendre les crisis humanitàries durant l'any 2005, les xifres parlen per si soles: mentre que la comunitat internacional ha promès milers de milions de dòlars per pal·liar els efectes de la catàstrofe del tsunami, fins al moment s'ha rebut el 50% del que s'ha sol·licitat per a la República Democràtica del Congo, on més de dos milions de persones han perdut la vida des del 1997.

Un dels casos més flagrants és el del Nepal, on els donants únicament han cobert el 2% dels 64 milions de dòlars que Nacions Unides havia sol·licitat.

A Intermón Oxfam creiem que no pot haver-hi víctimes de primera i de segona categoria. Per exemple, l'ajuda promesa per al tsunami representa una mitjana de 500 dòlars per persona afectada, mentre que al nord d'Uganda, assotat per una guerra civil des de fa més de quinze anys, la mitjana és de 50 cèntims de dòlar per persona.

Intermón Oxfam adverteix que la crisi humanitària de Darfur es prolongarà fins al 2006 o més enllà

La guerra de Darfur, que es va iniciar el febrer del 2003, quan el món sencer estava pendent de l'Iraq, ha ocasionat desenes de milers de morts com a conseqüència de la violència armada, de la fam i de les malalties. El conflicte ha generat més de dos milions de desplaçats i refugiats. L'ajuda internacional ha salvat moltes vides, però menys de les que s'haurien pogut salvar si les condicions i la quantitat de l'ajuda haguessin estat diferents.

Cinc immigrants moren tirotejats a Ceuta després d'intentar saltar la tanca

El País, 30/09/2005

Cinc immigrants subsaharians van morir durant la matinada d'ahir quan les forces de seguretat d'Espanya i del Marroc van intentar detenir una allau de 600 immigrants que intentaven saltar la tanca fronterera cap a Ceuta.

Missioner combonià al nord d'Uganda: «**Els morts a l'Àfrica importen menys que a la resta del món**» A l'Àfrica es viu una tragèdia quotidiana de la qual només ens recordem quan les seves víctimes salten les nostres fronteres per escapar a la desesperada. Qui sap que al nord d'Uganda hi ha una guerra despietada des de fa més de 20 anys?

La violència es desferma a tot França

Més de 4.000 cotxes han cremat a França i gairebé 900 persones han estat detingudes (i unes 30 condemnades a penes de presó ferma) des del dia 27 d'octubre, data en què dos adolescents van morir electrocutats a Clichy-sous-Bois.

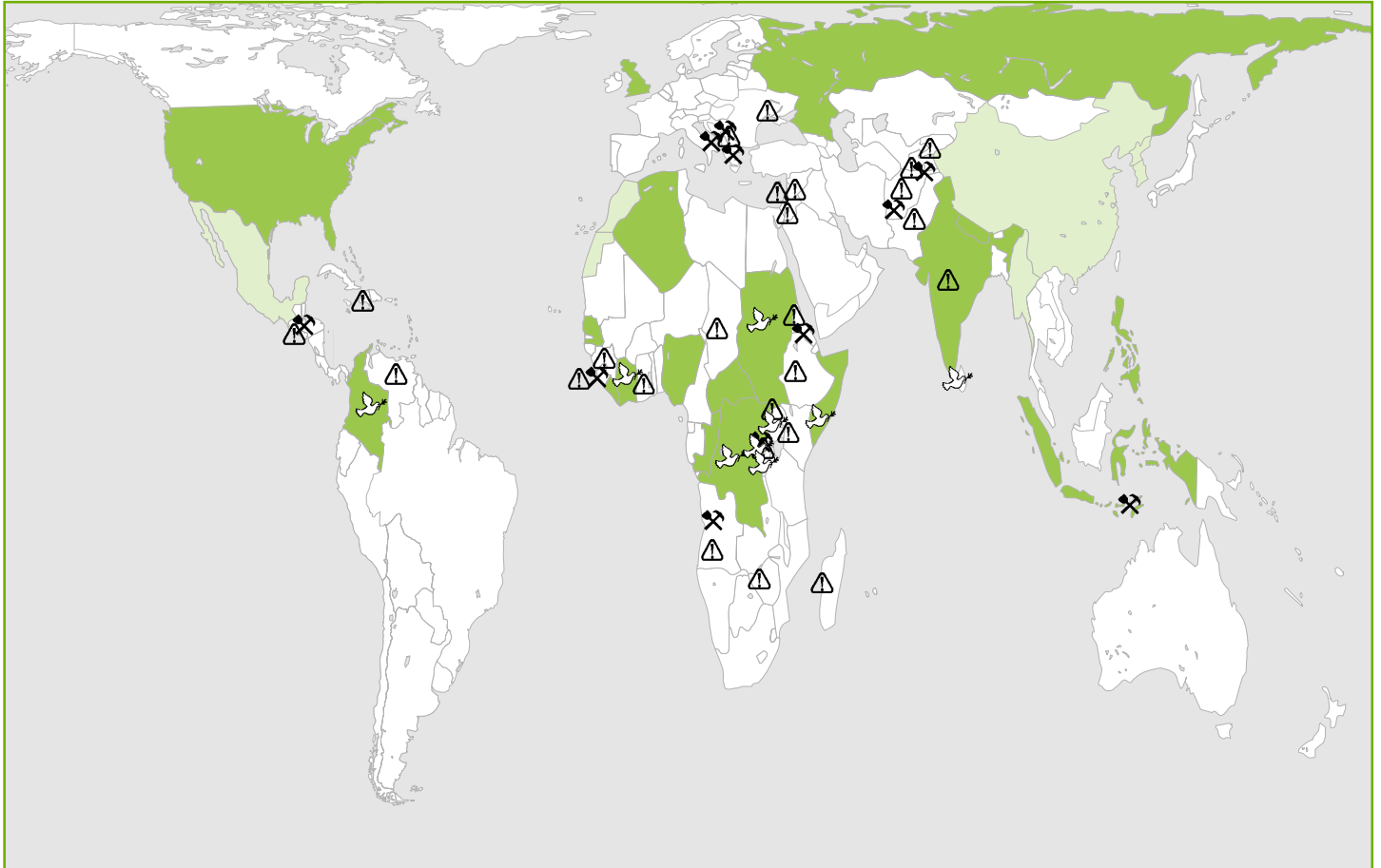
El País 07-11-2005

(...) A la dècada de 1970, tots els pares sabien que els seus fills coneixerien una vida millor que la seva. Des de la dècada de 1980, ja no és veritat. França té una taxa d'atur del 10%, però en determinats barris -els que estan en ebullició- arriba al 30%. (...)

La Vanguardia, 14-11-2005

- Què tenen en comú aquestes notícies? Creus que mostren actituds a favor de la pau, o de la violència?
- La premsa ens mostra diàriament exemples de situacions de conflictes violents, guerres, etc. No obstant això, molts dels conflictes que actualment estan actius no apareixen de manera habitual a la premsa. Per què creus que passa això?
- Situa al mapa següent els conflictes africans als quals es fa referència en els titulars anteriors.
- Consulta un diari recent i busca-hi notícies relacionades amb el continent africà. Creus que el missioner combonià té raó?
- Un cop contestades les preguntes, elaboreu un llistat d'aquelles situacions o actituds que obstaculitzen la construcció d'un món més just i pacífic per a tothom.

"CONFLICTES ARMATS I CONSTRUCCIÓ DE PAU EN EL MÓN"

ALERTA 2003. INFORME SOBRE CONFLICTES, DRETS HUMANS I CONSTRUCCIÓ DE PAU. ESCOLA DE CULTURA DE PAU, 2003, EDITORIAL ICARIA.

Països en conflicte armat	Països amb disputes de risc elevat
Països amb conflictes no resolts	Països amb processos de pau o negociacions formalitzades
	Països en rehabilitació postbèl·lica

Conflicte armat: és tot enfrontament protagonitzat per grups d'índole diferent, com ara forces militars regulars o irregulars, guerrilles, grups armats d'oposició, grups paramilitars o comunitats ètniques o religioses que, amb armes o amb altres mitjans de destrucció, provoca més de 100 persones mortes en un any.

Qui mor en els conflictes armats?

Sabies que el 90% de totes les víctimes dels conflictes no són soldats sinó civils? La major part moren per culpa d'una arma petita i lleugera: pistoles, metralladores, fusells, etc.

Escriu totes les idees que han sorgit en papers. Amb aquests papers, heu de folrar les caps de llet que fareu servir per construir el mur que s'enderrocarà en l'acte simbòlic proposat per finalitzar el Dia Escolar de la No-violència i la Pau.

[El professor o professora haurà d'orientar els i les alumnes perquè reflexionin sobre la relació entre les situacions de violència i injustícia, així com sobre la necessitat d'actuar com a ciutadans i ciutadanes responsables: ciutadans i ciutadanes informats i informades i que actuen davant les situacions d'injustícia social]

2. En segon lloc, **l'actitud valenta i decidida d'en Puk**, que contribueix a la construcció d'un món més pacífic, ens hauria de permetre reflexionar sobre la nostra responsabilitat, personal i com a grup, en la construcció d'un món més just i pacífic per a tothom.

Imagina solucions pacífiques a les situacions plantejades en els titulars anteriors. La carta següent et pot servir com a exemple en la teva cerca d'alternatives:

Carta oberta al president de la República

Restablir l'ordre mitjançant el respecte, la dignitat i el diàleg. Treballar pel desenvolupament humà i no per la repressió!

La violència que s'ha desfermat al llarg dels últims dies en diverses localitats franceses, i que no deixa d'estar relacionada amb les provocacions del ministre de l'Interior, ha produït preocupació i indignació. A Mouvement de la Paix, moviment per una cultura de pau, compartim aquest sentiment i no podem acceptar aquesta violència. Aquesta violència està encara menys justificada en la mesura que amb freqüència és dirigida contra persones que ja es troben en una situació molt difícil, i contra locals socials en què homes i dones treballen molt activament en sectors educatius, de prevenció, d'inserció laboral o transport; elements fonamentals del desenvolupament i del teixit social.

Aquests esdeveniments posen en evidència que la repressió, l'única solució oferta pel ministre de l'Interior, és un fracàs. Demostren el fracàs de la nostra societat per aconseguir els objectius republicans d'igualtat, llibertat i fraternitat; confirmen que el menyspreu, l'arbitrarietat i la injustícia no constitueixen una bona política social sinó que condueixen a carrerons sense sortida dels quals emergeix la violència. Les mesures proposades per Villepin de permetre l'accés a la formació professional a partir dels 14 anys, no són de cap manera capaces de fer front a l'amplitud dels problemes als quals s'enfronten els nostres joves.

L'augment de la inseguretat, en el si d'una societat que sobrevalora els diners, ha generat aquestes situacions d'apartheid social. Hi ha més de 10 milions de pobres, barris en què l'atur afecta a totes les famílies i a més del 30% dels joves, escoles saturades, habitatges insalubres: la gent es troba en una situació desesperada, però actua junta, com un antídote. Les associacions, els representants electes, els treballadors socials, els serveis públics, els habitants i els comerciants teixeixen cada dia aquests vincles socials, vincles sense els quals la violència regnaria de manera total.

I és la construcció d'aquest teixit social la que s'ha de reforçar, oferint mitjans reals als barris i als seus habitants. Hem de treballar per un projecte real de desenvolupament humà que permeti l'accés de tothom al treball i a la formació, a la cultura, a un habitatge, a la salut; i també per aconseguir la ciutadania i el vot per als residents estrangers. Cal perseguir sense compassió el llast del racisme i les discriminacions.

Cultivar la pau a les nostres ciutats i als nostres barris significa multiplicar els espais de diàleg, les interaccions socials i la ciutadania entre totes i cadascuna de les persones. I també significa construir un veritable canvi que comporti finalment el predomini del respecte, la dignitat, la justícia i els drets per a tots.

Les partides pressupostàries per al 2006 que s'estan discutint actualment van, desgraciadament, en la direcció oposada: retallada dels serveis públics i reducció del pressupost de les comunitats locals. El paper de les associacions d'educació popular és fonamental en temes d'integració social, oci i cultura; i una disminució dels seus recursos pot fer perillar la seva feina. Alhora, es preveu que el pressupost de defensa augmenti un 3,4%, cosa que representa

47,8 mil milions d'euros, dels quals la meitat es destinarà a la construcció de noves armes (incloent-hi armes nuclears). En canvi, al Departament d'Habitatge només s'hi destinaran 7 mil milions d'euros.

Com es pot acceptar que a la petició de diàleg es respongui amb “nous míssils”? Construir la pau és molt més difícil que fer la guerra, però és l'únic camí acceptable des d'un punt de vista humà, social i econòmic.

La pau no és ni l'absència de conflictes ni la incapacitat de fer la guerra. Implica la renúncia voluntària a l'ús de la força armada perquè hi ha solucions més eficaces i duradores. Els nostres (ir)responsables polítics semblen mancats d'imaginació i continuen jugant al perillós joc de l'odi i la divisió.

Quan faltin pocs dies perquè el Mouvement de la Paix celebri el seu Congrés Nacional, el moviment, que s'ha compromès a “cultivar la pau des del barri fins al món sencer”, fa una crida al president de la República perquè convoqui una conferència nacional que aplegui tots els actors implicats, per posar en pràctica a tot arreu i per a tothom els valors republicans d'igualtat, llibertat i fraternitat. partes y para todos, los valores republicanos de igualdad, libertad y fraternidad.

Les idees sorgides es poden recollir en un manifest, que mostri el nostre compromís per la pau en l'acte simbòlic que es proposa per acabar el Dia Escolar de la No-violència i la Pau.

Per continuar treballant a l'aula:

L'esforç per construir un món més just i en pau per a tothom no es pot limitar a un dia en el calendari; per això, des d'Intermon Oxfam us proposem altres propostes didàctiques per continuar treballant en aquesta línia:

- Monogràfic **Construïm la pau** (unitat didàctica de 4 hores de durada). Proposa una reflexió sobre conceptes com la pau, la violència o el conflicte. Pretén avaluar actituds davant els conflictes per afavorir una sortida cooperativa als problemes.

Aquest material es pot descarregar des de la web a www.IntermonOxfam.org/educar/monografics o comprar-lo mitjançant el telèfon **902 330 331**

- Maleta pedagògica **Armes sota Control**. Proposta globalitzada formada per diferents materials i recursos, tant per a l'alumnat com per al professorat. Els objectius d'aquesta proposta són conèixer l'impacte que les armes tenen en les societats, fomentar valors i actituds que contrarestin la cultura de la violència i descobrir alternatives per a la resolució pacífica dels conflictes.

La maleta està formada pels materials següents, que es poden adquirir de manera conjunta o individual mitjançant el telèfon **902 330 331**:

- **1 Dossier informatiu:** “Vides destrossades”

- **1 DVD:** Fora de control

- **4 Quadernes de treball:**

- Cicle infantil: “El regal d'en Memed”
- Primer cicle: “Una sorpresa per a la Rosalina”
- Segon cicle: “Papallones de colors”
- Tercer cicle: “Un crit per la pau”
- 2 Guies didàctiques: Infantil i 1r cicle i 2n i 3r cicle
- 1 Gimcana: “Camí d'Huambo”

- Global Express **El negoci de les armes**. Global Express és una eina per treballar temes i esdeveniments de dimensió mundial. Es tracta de promoure una visió crítica de la realitat que ens permeti comprendre l'estat del món i, especialment, la situació del món en desenvolupament. Aquesta pretén informar de l'impacte de les armes, iniciar una anàlisi crítica de la cultura de la violència i presentar alternatives a la mateixa.

Descarrega-te'l a www.IntermonOxfam.org/Educar/Global